

Ústav obecné lingvistiky

HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Počítání pomnožných jmen v polštině Anna Plasová

Předložená bakalářská práce je zevrubným a systematickým popisem jednoho zajímavého a empiricky nepříliš prozkoumaného jevu: zabývá se způsoby kvantifikace u substantiv, která nejen formálně, ale i obsahově představují svébytnou skupinu v tom, že jsou v jistém smyslu defektivní v konceptuální kategorii počitatelnosti. Z toho pak plyne i otázka, jaké kombinatorické možnosti se nabízejí v morfologickém systému, který je na možnosti počítání diskretních jednotek nastavený tak citlivě jako např. polština.

Jádro této primárně deskriptivní práce je rozděleno do dvou obsažných a dále strukturovaných částí - teoretické a materiálové, které ovšem jsou zářmovány stručnou úvodní a závěrečnou shrnovací kapitolou, ve které autorka zároveň naznačuje výzkumné otázky pro další směr bádání. Teoretická část práce dokládá jednak autorčinu schopnost kritické reflexe relevantní literatury, jednak její připravenost formulovat nové hypotézy na základě již existujících analýz. Hlavní těžiště i přínos celé práce spočívá v její empirické části, a to nejen ve výběru zdrojového materiálu a v závěrech, ke kterým na jeho základě došla, ale také v metodologickém postupu. Především se ukazuje, že kvantifikace pomnožných jmen v polštině se v autentických jazykových projevech podstatně liší od relativně jednoduchých „pravidel“ uváděných v normativních příručkách. Autorka přesvědčivě ukazuje, že mluvčí polštiny využívají mnohem širšího spektra prostředků, než by se zdálo možné podle preskriptivních popisů, a tady obzvlášť stojí za zmínku to, že autorka hledá a nachází rysy systematických strategií. Přínosné jsou rovněž náznaky typologického hodnocení pozorovaného úzu, jak ve třídění sémantických typů pomnožných jmen, tak ve třídění doložených kvantifikátorů. A konečně je třeba ocenit i nesmírně pečlivou a promyšlenou práci s korpusovým materiálem, kde autorka nejen osvědčuje porozumění pro výhody i úskalí sestavování korpusového vzorku, ale také dokáže získaný materiál přesvědčivě vyhodnotit v kontextu hypotéz, s nimiž pracuje.

Výsledný text nabízí řadu zajímavých pozorování a souvislostí, pro které navíc autorka hledá logická vysvětlení, ve snaze – namnoze úspěšné – postihnout doložené způsoby kvantifikace jako součást koherentního celku. Nezůstává u pouhé katalogizace jevů, ale bere v úvahu kolokabilitu na základě sémantických vlastností jmen (párovost, látkovost, vnitřní strukturovanost daného uskupení apod.), životnosti jmen, sémantických vlastností kvantifikátorů (prosté počítání, distributivnost, klasifikační potenciál apod.), relativní početnosti (nízký počet – vysoký počet), ale také s ohledem na stylisticky motivovanou distribuci. To všechno přináší nový a velmi podnětný pohled na věc. Ovšem na pozadí takto sofistikované analýzy si pak nelze nevšimnout jistého paradoxu, který evidentně plyne ze základního rámování celé práce, totiž konfrontace normativní polské literatury s územ. Tento postup autorce na jedné straně poskytuje pevný výchozí bod a poměrně jasně dané mantinely pro vymezení otázek, které si klade, což lze brát jako výhodu. Zároveň však je pak asi snadné podlehnout svodu a vyrukovat i s vysvětleními typu „forma X je pro mluvčí lehčí (lépe ji umí/ovládají), a tudíž raději zvolí X“ nebo naopak „forma X je pro mluvčí těžší (dobře se ji nenaučili), a tudíž se formě X raději vyhnou“, případně i hodnocení jazykové změny jako „lepší“ nebo „horší“ (str. 50). Je možné, že posledně uvedený případ je míněn v nadsázce, ale ani to se k vědecké objektivitě příliš nehodí. Zdá se mi, že k tomuto druhu hodnocení není v práci důvod, když autorka celou analýzou poskytuje

Ústav obecné lingvistiky

velmi přesvědčivý obraz i bez dalších odkazů k preskriptivnímu náhledu, a přináší velmi kvalitní argumenty funkční a sémantické (např. v diskusi o LZ na str. 38-39).

Místy jistě mohla jít autorka ještě o něco dále a dotáhnout některé analytické argumenty. Následující poznámky se týkají právě takových dílčích otázek, které mě zaujaly, a jsou míněny především jako podněty k dalšímu přemýšlení a propracování některých detailů:

- Na str. 44 se praví, že slova jako *schody*, *korale* nezapadají příliš dobře mezi ostatní substantiva zkoumaného typu. Otázka je, proč ne. Jejich nesymetričnost je sémanticky přibližuje skupině JED, která jsou konceptuálně bližší k látkovým jménům – jde o nějaký soubor, který mluvčí dále neanalyzuje, ale konceptualizuje jako celek. Pak ale není jasné, proč tedy „nezapadají“.
- V souvislosti s předchozím bodem: dávalo by smysl se na tato zvláštní substantiva a jejich kvantifikaci podívat z hlediska nějakého (pouze incipientního, jistě) klasifikačního systému? V jazycích, které takové systémy mají gramaticky zakotvené (tj. užívají klasifikátory), se často vyskytují právě v kombinaci s číslovkami, při kvantifikaci. A z tohoto hlediska bychom pak kvantifikátory typu WP mohli brát zcela přirozeně jako funkční ekvivalenty výrazů *para* a *sztuka*, jen sémanticky konkrétnější, a tudíž distribučně omezenější. Tj. rozdíl by byl jen ve stupni gramatikalizace.
- Diskuse kolem LZ (str. 39) by asi zasloužila detailnější záběr. Na jednu stranu autorka říká, že čísla nad 10 najdeme spíš u životných jmen (celkem nepřekvapivě), ale v dalším odstavci se dozvíme, že mezi typické kontexty vyšších čísel patří chodby a vagony. Bylo by zajímavé podat víc než jen toto konstatování.

Práce je napsána přehledně, autorka postupuje velmi metodicky a v průběhu celé práce neztrácí ze zřetele základní hypotézu, kterou svoje bádání rámuje. Zároveň je text napsán velmi čtivě a prozrazuje autorčino zaujetí. Práce je opatřena smysluplným poznámkovým aparátem a bibliografie odpovídá tématu a rozsahu práce.

Celkově touto prací autorka jednoznačně prokázala badatelskou úroveň, která je předpokladem pro úspěšné splnění nároků kladených na kvalitní bakalářský výzkum, jak po stránce formální, tak obsahové, a proto navrhuji hodnocení „výborně“.

Doc. Mirjam Friedová, Ph.D.
Univerzita Karlova, Filozofická fakulta
Ústav obecné lingvistiky

Praha, 4. února 2014